

ΑΠΟ ΤΟΝ ΧΩΡΟ ΤΟΥ ΘΕΑΤΡΟΥ

ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΑΘΗ ΣΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΔΥΟ ΦΥΛΩΝ

Συνεχίζουμε και στο ΜΑΘΗΜΑ αυτό την μελέτη του σπουδαίου αυτού θέματος μέσα από θεατρικά έργα.

«ΑΓΓΕΛΑ» του Γιώργου Σεβαστίκογλου.

Στίς αρχαίες ελληνικές τραγωδίες και σέ πλήθος θεατρικών έργων του παγκόσμιου δραματολογίου οί πρωτεύοντες χαρακτήρες είναι πρόσωπα εύγενή (ήμίθεοι, βασιλείς, άρχοντες, πρίγκηπες, στρατηγοί). Ωστόσο υπάρχουν και έργα στά όποια ό συγγραφέας φέρνει στό πρώτο πλάνο χαρακτήρες διαφόρων κατηγοριών υπηρετικού προσωπικού ή βοηθητικών λειτουργιών. Στά έργα «Η τύχη τής Μαρούλας» του Δημ. Κορομηλά και στού Κάρλο Γκολντόνι «Ό υπηρέτης δύο άφεντάδων» και «Οί υπηρέτριες», για νά περιοριστούμε σέ έλάχιστο δείγμα, έπισημαίνουμε αυτό τό φαινόμενο.

Σ' αυτό τά περισσότερα πρόσωπα είναι υπηρέτριες διαφόρων ηλικιών. Σκιαγραφούνται διάφοροι χαρακτήρες, οί σχέσεις τους, φάσεις από τή ζωή τους στήν πολυκατοικία τής μεταπολεμικής Αθήνας. Η φτώχεια και ή σκληρή δουλειά είναι ή μοίρα τους. Ξεριζώμα από οικείο φυσικό, οικογενειακό και κοινωνικό περιβάλλον και ζωή σ' έναν σκληρό κόσμο όπου τό ενδιαφέρον δέν είναι παρά ύποκρισία που έπιδιώκει έκμετάλλευση.

Η άνεχεια, ή μοναξιά, ή ανάγκη διασκεδάσεως, ή έπιθυμία βελτιώσεως τών συνθηκών ζωής, ό πόθος για εύτυχία, ή ψυχοβιολογική έρωτική παρόρμηση, ή έπιθυμία δημιουργίας οικογένειας, τό όνειρο-κενοδοξία (έπίδραση του κινηματογράφου), γίνονται παγίδες που όδηγούν σέ άδιέξοδα, άποτυχίες, δράματα. Έκτός από τήν ανθρωπιά της, ή Άγγέλα, τό όρφανό χωριατοκόριτσο που έρχεται στήν Αθήνα και γίνεται δούλα για νά έπιβιώσει, δέν διαθέτει άλλα πνευματικά έφόδια ή αντιστάσεις μέσα στή διαφθορά που διαφθείρει.

Από τήν ανθρωπινή δικαιοσύνη μπορεί νά ξεφεύγουν οί έκμεταλλευτές, οί άδικοι, οί έγκληματίες, αλλά κάποτε θά δώσουν λόγο για τήν Τασία που αυτοκτόνησε, τό παιδί που ή Φανή σκότωσε μέσα της, τήν έξώθηση στήν πορνεία, τόν φόνο του Λάμπρου. «Έστι δίκης όφθαλμός...»

«ΑΓΙΟΥΤΟ» του Ίταλου συγγραφέα Άλντο Νικολάϊ.

Μία από τις αιτίες που προκαλούν πρόσχωση στις διαπροσωπικές σχέσεις των συζύγων και υποβάθμιση του γάμου είναι η έντονη και έκτενης απορρόφηση του άντρα από το επάγγελμα, την επιστήμη, γενικά την δουλειά του. Αυτή η πνευματική πρόσχωση εξελίσσεται σε πλήξη, αντίθεση, σύγκρουση.

Στήν υπόθεση της κωμωδίας «Άγιουτο» του Ίταλου θεατρικού συγγραφέα Άλντο Νικολάϊ, εντοπίζεται μία άλλη αιτία του κακού. Ένω η σωστή γυναίκα είναι έτεροκεντρική και όχι μόνον προσφέρει αλλά προσφέρεται αναλίσκόμενη υπέρ των οικείων της και των άλλων γενικά, η Εύα θέλει τά πάντα να περιστρέφονται γύρω από αυτήν. Η προσφορά της γίνεται υπερπροσφορά που εξοργίζει. Η «αγάπη» της γίνεται αποπνικτική. Θέλει να κυβερνά το είκοσιτετράωρο του άντρα της. Ο γάμος τους σε κρίση.

Η Εύα συναντά σε μία παραλία τον Μπροϋνο και συνδέεται μαζί του. Πρίν ακόμη τον γνωρίσει προκάλεσε ζημιά στο αυτοκίνητό του. Παίρνοντάς τον στο αυτοκίνητό της, τον τραυματίζει σε άτυχημα που η ανευθυνότητά της προκάλεσε. Μετά το νοσοκομείο ο Μπροϋνο φυλακίζεται, γιατί θεωρήθηκε υπεύθυνος του ατυχήματος. Μετά την αποφυλάκιση ο Μπροϋνο και η Εύα συνδέονται περισσότερο. Η Εύα τον αποζημιώνει με τις φροντίδες της και την καταπιεστική αφοσίωσή της. Τον γνωρίζει στον άντρα της και του ζητά να τον σκοτώσει για να παντρευτούν. Στο τέλος όμως, αυτή που πίστευε ότι εάν ένας άνθρωπος γίνεται εμπόδιο στην ευτυχία του άλλου πρέπει να φύγει από την μέση, έχει φύγει από την μέση. Και οι δύο άντρες έχουν οριστικά απαλλαγεί από αυτήν.

«Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΗΣ ΟΜΟΡΦΙΑΣ» του Μάρτιν Μάκ Ντόνα.

Η υπόθεσή του εκτυλίσσεται σ' ένα σπίτι στην έξοχή, έξω από την κωμόπολη Λήνεη της Ίρλανδίας, όπου ζούν απομονωμένες δύο γυναίκες, η μεγαλοκοπέλα Μωρήν Φόλαν και η εβδομηντάχρονη μητέρα της Μάγκ Φόλαν. Η μόνη επικοινωνία με τον έξω κόσμο είναι η εργασία της Μωρήν στη γειτονική κωμόπολη.

Με άδρες πινελιές, ο συγγραφέας σκιαγραφεί τον κόσμο τους, την εποχή τους με τά σχετικά γενικότερα προβλήματα (άνεργια, αστυφιλία, μετανάστευση). Ο προβολέας του όμως εστιάζεται στις δύο γυναίκες και στη σχέση τους. Παρακολουθούμε φάσεις από την καθημερινή ζωή τους που, εκ πρώτης όψεως, δέν παρουσιάζουν κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Γνώριμοι άνθρωποι σε γνωστές συνθήκες ζωής. Άλλά τά γνωστά προβλήματα και οι δυσκολίες της συμβιώσεως έδω έχουν άλλη ένταση και ασυνήθεις συνέπειες. Και οι δύο γυναίκες δέν έχουν θεμελιώσει την ζωή τους σε πνευματικά βάθρα. Αντί για αγάπη για την κόρη της, η Μάγκ έχει μία νοσηρή φιλαυτία και εκδηλώνει κακία. Η γκρίνια και οι

ιδιοτροπίες της, πού θέτουν σέ δοκιμασία τήν άντοχή και ύπομονή τής Μωρήν, θά μπορούσαν νά αποδοθοῦν στήν προχωρημένη ήλικία της. Όμως, όφείλονται στόν έγωκεντρισμό. Ή κακία της τήν ένεργοποιεί σωματικά και διανοητικά, για νά βλάπτει αὐτήν πού έγέννησε.

Ή Μωρήν προσκαλείται σέ μιά εκδήλωση - διασκέδαση. Ή Μάγκ καταστρέφει τήν πρόσκληση. Ή Μωρήν όμως τό μαθαίνει και πηγαίνει στήν εκδήλωση. Έκει, εκτός από τήν ανάσα, χαλάρωση πού τής προσφέρει ή κοινωνική εκδήλωση, κερδίζει τήν συμπάθεια και εκτίμηση τοῦ Πάτο Ντούλεϋ.

Τής γράφει από τό Λονδίνο όπου εργάζεται και τής προτείνει νά ενώσουν τήν ζωή τους. Τό γράμμα του τό φέρνει στό σπίτι ό αδελφός του Ρέη, δέν τήν βρίσκει, τήν περιμένει, αναγκάζεται νά τό αφήσει στή μητέρα της. Έκείνη τό ανοίγει, τό διαβάζει και τό καταστρέφει. Έτσι, ματαιώνει τήν οικογενειακή αποκατάσταση τής κόρης της. Φοβάται μή μείνει μόνη. Νομίζει ότι έτσι κρατιέται στή ζωή, ενώ τήν κατέχει τό κράτος τοῦ θανάτου, ή έγωπάθεια, αντίποδας τής θυσιαστικής αγάπης πού «ού ζητεί τά έαυτής».

Άλλά και ή Μωρήν δέν αποδεικνύεται πνευματικά ανώτερη, αν και μπορούμε νά βρούμε κάποια ελαφρυντικά για τήν έλλειψη ύπομονής, καλοσύνης, κατανόησης πρὸς τήν μητέρα της. Αντιπροσωπεύει αὐτό πού τήν βασανίζει και τό αντιπαθεῖ στό πρόσωπο τής μητέρας της αλλά όχι μέσα της. Ή έλλειψη αγάπης από τήν καρδιά τους και τήν σχέση τους έχει κάνει τήν ζωή τους κόλαση.

«ΓΙΑΤΡΟΣ ΜΕ ΤΟ ΣΤΑΝΙΟ» τοῦ Γάλλου κωμωδιογράφου Μολιέρου.

Ό Σγαναρέλλος είναι ξυλοκόπος. Τά ξύλα πού κόβει στό δάσος τά πουλά για νά ζει αὐτός και ή γυναίκα τοῦ Μαρτίνα. Μερικά τά χρησιμοποιεί για νά τήν ξυλοφορτώνει όταν τόν έξοργίζει. Μετά από μιά τέτοια εκδήλωσή συζυγικής άβρότητας ή Μαρτίνα αποφασίζει νά τόν εκδικηθεῖ. Ή εύκαιρία δέν άργεί νά παρουσιασθεῖ. Δύο πρόσωπα τής ζητοῦν νά τούς πει αν ξέρει κανένα καλό γιατρό. Έκείνη τούς προτείνει τόν Σγαναρέλλο, σπουδαῖο γιατρό πού έχει κάνει θεραπείες-θαύματα. Άλλά είναι πολύ ταπεινός και για νά παραδεχθεῖ ότι είναι γιατρός πρέπει νά ξυλοκοπηθεῖ.

Τόν συναντοῦν, τόν αναγκάζουν μέ ξυλοδαρμό νά κάνει τόν γιατρό και μέ ανάλογη άμφίεση τόν παρουσιάζουν στό άφεντικό τους, τόν κύριο Γερόντιο. Ή κόρη του Λουσίντα, έρωτευμένη μέ τόν Λέανδρο, παριστάνει τήν μουγγή για νά αποφύγει τόν γάμο μέ τόν Όράτιο πού τής προτείνει ό πατέρας της. Κανένas γιατρός δέν μπορεί νά θεραπεύσει τήν άπώλεια τής φωνής της. Παρουσιάζουν τήν κοπέλα στόν «γιατρό» για νά εξακριβώσει τά αίτια τής ασθένειας και νά καθορίσει τήν θεραπεία. Έδω τό κωμικό στοιχείο κορυφώνεται.

Μέ τήν βοήθεια τοῦ Σγαναρέλλου ὁ Λέανδρος παρουσιάζεται ὡς φαρμακοποιός καί ἀπαγάγει τήν ἀγαπημένη του. Ὁ Γερόντιος παθαίνει κρίση. Οἱ νέοι ἐπιστρέφουν γιά νά παντρευτοῦν μέ τήν εὐχή του. Ὁ Λέανδρος εἶναι τώρα ἐπιθυμητός γαμπρός γιατί κληρονόμησε πλούσιο θεῖο του. Καί ὁ Σγαναρέλλος δέν τιμωρεῖται γιά τήν ἀπάτη πού τόν ἀνάγκασαν νά κάνει.

«ΒΑΣΙΛΙΑΣ ΡΙΧΑΡΔΟΣ Γ'» τοῦ Οὐίλλιαμ Σαίξπηρ.

Μετά τόν Ἑκατονταετή Πόλεμο (1337-1453) πού διεξήγγαν – μέ διαλείμματα – βασιλιάδες τῆς Ἀγγλίας στό ἔδαφος τῆς Γαλλίας, ἄρχισε στήν Ἀγγλία ἐμφύλιος πόλεμος γνωστός μέ τό ὄνομα Πόλεμος τῶν δύο Ρόδων (1455-1485). Ἡ ἐπιστροφή τοῦ ἐκστρατευτικοῦ σώματος ἀπό τήν Γαλλία κατέκλυσε τήν Ἀγγλία μέ ἱππότες καί τοξότες ἐθισμένους στόν πόλεμο, στήν ἀχαλίνωτη συμπεριφορά καί στή λεηλασία. Αὐτοί ἔγιναν μισθοφόροι, ὄργανα εὐγενῶν πού ὑποστήριζαν ἄλλοτε τόν Οἶκο τοῦ Γιόρκ ἄλλοτε τόν Οἶκο τοῦ Λάνκαστερ, ἀνάλογα μέ τή φορά τῶν πραγμάτων καί τά συμφέροντά τους. Ἡ βασιλεία τοῦ Ριχάρδου Γ' (1483-1485) ἀποτελεῖ τήν τελευταία φάση τοῦ ἐμφύλιου αὐτοῦ πολέμου. Μετά τήν μάχη στό Μπόσγουερθ (22 Αὐγούστου 1485), ὅπου ὁ Ριχάρδος νικήθηκε ἀπό τόν Ἑρρίκο Τιοῦντορ τοῦ Οἴκου Λάνκαστερ, ἀρχίζει ἡ λαμπρή περίοδος τῆς δυναστείας τῶν Τιοῦντορς.

Στό ἔργο παρακολουθοῦμε τήν αἰμοσταγή πορεία τοῦ Ριχάρδου, Δούκα τοῦ Γκλῶστερ, πρὸς τόν θρόνο, τήν σύντομη βασιλεία του καί τήν πτώση του. Γνήσιος ἐκφραστής τοῦ Μακιαβελισμοῦ ὁ Ριχάρδος χρησιμοποιοεῖ ὅλα τά μέσα γιά νά φθάσει στό σκοπό του, στό θρόνο, στήν κατάκτηση καί νομή τῆς ἐξουσίας. Συκοφαντεῖ, κολακεύει, ψεύδεται, ἀπειλεῖ, ὑβρίζει, ὑποκρίνεται, δολοπλοκεῖ, φυλακίζει, σκοτώνει, νυμφεύεται, μετέρχεται τά πάντα γιά νά ἐπιτύχει τόν στόχο του. Ἀλλά ἔρχεται τέλος γιά τίς κακουργίες καί τήν ζωή του.

Τό ἔργο δέν παρουσιάζει μόνον φιλονικίες, δολοπλοκίες καί ἐγκλήματα. Ἔχει καί πολύ χιοῦμορ. Ἰδιαίτερη ἀπόλαυση ἡ ποιητική γλῶσσα τοῦ Σαίξπηρ μέ εὐφυολογήματα, λογοπαίγνια, παρομοιώσεις, μεταφορές, εἰκόνες, βαθυστόχαστες ρήσεις καί ἐπισημάνσεις.

Ἡ ἐξέλιξη τῆς ὑποθέσεως τοῦ ἔργου, οἱ ἐνέργειες τόσο τοῦ Ριχάρδου ὅσο καί τῶν ἄλλων προσώπων, εὐγενῶν καί μή, λαϊκῶν καί κληρικῶν, τό τέλος τους, ἐκπέμπουν σοβαρά μηνύματα. Ἐπίσης καί ὁ λόγος πού ἐκφέρεται ἀπό δικαίους καί ἀδίκους.

Συνομιλῶντας μέ τόν Ριχάρδο ὁ Λόρδος Χάστιγξ λέει: «Τόσο πιό κρίμα νά εἶναι οἱ αἰτοί κλεισμένοι, ἐνῶ ἀτσιδες καί γεράκια ἀρπάζουν λεύτερα». Σύνηθες φαινόμενο οἱ ἱκανοί νά ἀγνοοῦνται, νά παραμερίζονται νά ἀδικοῦνται καί οἱ πανοῦργοι, οἱ ἀσυνείδητοι, οἱ καπάτσοι νά ἀνέρχονται, νά εὐημεροῦν, νά ἐπικρατοῦν. Σέ διάλογο μέ τήν Βασίλισσα Ἐλισάβετ ὁ Ριχάρδος λέει: «... τόσο ἔχει

χαλάσει ό κόσμος, πού οί τρυποφράκτες άλωνίζουν όπου άετοί δέν τολμοϋν νά κουρνιαόσουν άπό τότε πού κάθε τζουτζές έγινε άρχοντας, πολλοί άρχοντες κατάντησαν τζουτζέδες».

Ή Λαίδη Άννα στόν Ριχάρδο: «Στό χέρι σου είχες μόνον τό θνητό του σώμα, μά τήν ψυχή του δέν τήν έχεις ...» Ή ρήση αύτή μάς θυμίζει τούς λόγους και τήν στάση Χριστιανών μαρτύρων και ήρώων πρός διώκτες και δυνάστες. Ή άθάνατη ψυχή μπορεί νά μένει άδούλωτη και γενναία εάν πιστεύει σε ίδανικά, εάν στηρίζεται στή δύναμη Ήκεινου πού ένίκησε τό κακό και τόν θάνατο.

Και στή συνέχεια του έντονου διαλόγου τους: «Δαίμονα αίσchré, για τόν Θεό, μακριά, μή μάς ταράξεις· γιατί έχεις κάμει κόλασή σου τήν καλή τή γή». Ό Θεός μάς έβαλε νά ζήσουμε στόν Παράδεισο. Μέ τήν παρακοή μας Τόν έγκαταλείψαμε και μέ τήν άμαρτία μας έκάναμε κόλαση και τήν γή και τήν ζωή μας. Άς αναλογιστοϋμε τό παρελθόν μας ή άνθρωπότητα, πόσο σημαδεμένη άπό τό παντοειδές κακό ύπήρξε και συνεχίζει νά είναι ή πορεία μας. Ή λέξη μόλυνση είναι πολύ άδύναμη για νά εκφράσει τόν βαθμό του κακού πού έχουμε προκαλέσει.

Ό πανοϋργος Ριχάρδος: «Κυρία, δέν ξερεis νόμους τής άγάπης πού ανταμείβει κακό μέ τό καλό, κατάρες μ' εύλογίες». Ήπικαλείται ό ύποκριτής τόν Ευαγγελικό νόμο: «Έγώ δέ λέγω ύμιν, αγαπάτε τούς έχθροϋς ύμων, εύλογείτε τούς καταρωμένους ύμάς, καλώς ποιείτε τοis μισοϋσιν ύμάς και προσεύχεσθε ύπέρ των έπηρεαζόντων ύμάς και διωκόντων ύμάς» (Ματθ. 5, 44).

Ή Λαίδη Άννα κατάπληκτη άπό τό θράσος του αναφωνεί: «Ή θαϋμα! όταν διαβόλοι λένε τήν άλήθεια». Μάλιστα ό διάβολος χρησιμοποιεί και αύτήν τήν μέθοδο για νά επιτύχει τόν σκοπό του. Και τήν άλήθεια λείει, και μισές άλήθειες λείει και τήν Άγία Γραφή χρησιμοποιεί. Στήν τραγωδία «Μάχβεθ» ό Σαίξπηρ μέ τό στόμα του στρατηγοϋ Μπάνκο έπισημαίνει: «Μά είναι παράξενο: συχνά μάς ξεπλανεύουν για τό χαμό μας τά όργανα του σκότους λέγοντας άλήθειες, μάς μαυλίζουν μέ λιανά νομίσματα για νά μάς ρίξουν στό βαθύτερο κατάντημα». Ό Άπόστολος Παϋλος, έμπειρος άγωνιστής του καλού και μέ πείρα πνευματικού πατέρα πολλών Χριστιανών γράφει: «και οϋ θαυμαστόν· αύτός γάρ ό σατανάς μετασηματίζεται εις άγγελον φωτός» (Β' Κορινθ. 11, 14).

Σέ άλλο σημείο ή Λαίδη Άννα τόν άποκαλεί «διαβόλου σκλάβο». Είναι πράγματι όργανο του διαβόλου έτσι πού σκέφτεται, μέ αύτά πού επιδιώκει, μέ τίς ένέργειές του. Άλλά ό Ριχάρδος δέν ενεργεί μόνος του. Χρησιμοποιεί επίσης άλλα πρόσωπα, εύγενείς και κοινούς θνητούς πού εκτελοϋν τίς έντολές του άπό πολιτικό, οικονομικό συμφέρον, πλάνη, έλλειψη πνευματικής αντίστασης, εύήθεια. Όταν γινόμαστε όργανα του διαβόλου, είμαστε σκλάβοι τής άμαρτίας και του διαβόλου και άς νομίζουμε ότι είμαστε έλεύθεροι άπό τά δεσμά των έντολών του Θεοϋ.

Ή Βασίλισσα Μαργαρίτα: «Όσοι στέκονται ψηλά δέρονται άπό πολλούς άνέμους, κι όταν πέσουν σκορπίζονται κομμάτια». Άπειρα τά παραδείγματα στήν ανθρώπινη ιστορία, αλλά δέν διδασκόμαστε, δέν συνετιζόμαστε. Άν φρονοϋμε και επιδιώκουμε τά άνω, τά πνευματικά, δέν συντριβόμαστε.

Καί μία ύβρις – μέ τήν ἀρχαιοελληνική ἔννοια - ἀπό τόν Ριχάρδο: «... μά ἐγώ ἔχω γεννηθεῖ τόσο ψηλά, ἢ ἀετοφωλιά μας εἶναι στήν κορφή τοῦ κέδρου καί παίζει μέ τόν ἄνεμο, καταφρονάει τόν ἥλιο». Ὁ Οἶκος τοῦ Γιόρκ ἢ ἀετοφωλιά του, αἱματοβαμένη ὅπως καί οἱ ἄλλες «ἀετοφωλιές» πού ἔχουν ὑποταχθεῖ στόν ἄρχοντα τοῦ κόσμου τούτου πού ὑπόσχεται δύναμη, πλοῦτη, ἀπολαύσεις. Στήν πραγματικότητα δυστυχία καί σ' αὐτήν καί στήν ἄλλη πλευρά τῆς αἰωνιότητος. Στό Μπόσγουερθ, στίς 22 Αὐγούστου 1485 κατάλαβες, δύστυχε, πόσο μπορεῖς νά καταφρονᾷς τόν ἥλιο, καί ἀκόμη χειρότερα τόν Ἥλιο τῆς Δικαιοσύνης!

Αὐτό πού λέει ὁ Ρίβερς μόνον τά σωματικά αὐτιά του τό δέχονται. Στήν καρδιά τοῦ Ριχάρδου δέν φθάνει. «Χριστιανικό κι' ἐνάρετο εἶναι νά εὐχόμεστε γιά ὅσους μᾶς ἔχουν βλάψει». Ἄς εὐχόμεστε νά τό εἰσπράττουν οἱ ἐκάστοτε παρακολουθοῦντες τήν παράσταση τοῦ ἔργου.

Ὁ Ριχάρδος σέ μονόλογό του: «... στεναζόντας, μ' ἓνα κομμάτι ἀπ' τή Γραφή τούς λέω πῶς λέει ὁ Θεός νά κάνουμε καλό ἀντί κακό· κι ἔτσι ντύνω τή γυμνή μου κακουργία μέ ἀποκόμματα κλεμμένα ἀπ' τή Γραφή, καί φαίνομαι ἅγιος ὅταν παίζω πῶς καλῶς τόν διάβολο». Παίζει τόν διάβολο, ἀλλά ὁ διάβολος τόν ἔχει κάνει ἄθυρμά του!

Ὁ ἀξιωματικός τοῦ Πύργου τοῦ Λονδίνου Μπράκενμπερυ: «Οἱ δόξες τῶν πριγκίπων εἶναι μόνο οἱ τίτλοι τους, τιμῆ ἐξωτερική γιά βάσανο ἐσωτερικό». Μόνον ὅσοι ἔχουν ὑψηλά ἀξιώματα μέ τίς ἀνάλογες εὐθύνες μποροῦν νά ἀντιληφθοῦν αὐτήν τήν δυσάρεστη, συχνά μαρτυρική πραγματικότητα. Τό στέμμα εἶναι ἀκάνθινος στέφανος. Ὁ Σαίξπηρ τό ἐπισημαίνει καί σέ ἄλλα ἔργα του («Μάκβεθ» κ.ἄ.)

Οἱ φονιάδες πού ἔχουν ἀναλάβει τόν φόνο τοῦ Κλάρενς φυλακισμένου στόν Πύργο συνομιλοῦν γιά τήν λειτουργία τῆς συνειδήσεως.

Ὁ Ριχάρδος πάλι ὑποκρινόμενος: «ἡ ἐχθρότητα εἶναι θάνατος γιά μένα· τή μισῶ κι ἐπιθυμῶ ὅλων τῶν καλῶν ἀνθρώπων τήν ἀγάπη». Εἴμαστε δημιουργήματα τῆς Ἀγάπης. Ἡ ἀπουσία τῆς ἀπό τήν καρδιά μας καί τήν ζωή μας ἀποτελεῖ πρόγευση τῆς κολάσεως. Ὁ Ριχάρδος ἐπιθυμεῖ «ὅλων τῶν καλῶν ἀνθρώπων τήν ἀγάπη», ἀλλά δέν τρέφει ἀγάπη γιά κανέναν. Ἡ ἐγωπάθειά του μᾶς δείχνει σέ ποιοῦ βαθμοῦ τυφλώσεως καί διαστροφῆς μποροῦμε νά ἐκπέσουμε.

Ἡ Δούκισσα Γιόρκ: «Ἄχ! πῶς ἡ ἀπάτη κλέβει τέτοιο ὠραῖο σκῆμα καί μ' ἐνάρετη μάσκα κρύβει κακία μαύρη». Τό θέατρο δέν θά μποροῦσε νά ἀφήσει ἔξω ἀπό τήν μελέτη του τό θέμα τῆς ὑποκρισίας. Μιά ὀλόπλευρη μελέτη του ἔχει συνθέσει στόν «Ταρτοῦφο» του ὁ Μολιέρος, στό ἔργο αὐτό πού ἐξετάζουμε μέ τό ἄρθρο αὐτό καθώς καί στήν τραγωδία «Μάκβεθ» καί ἄλλοῦ. Ἄς θυμηθοῦμε τά «οὐαί» πού ἀπηθύθνε ὁ Κύριος στούς Φαρισαίους.

Ἕνας Πολίτης: «Οὐαί στόν τόπο πού τόν κυβερνάει ἓνα παιδί!» Στήν πραγματικότητα δέν κυβερνάει τό παιδί, ἀλλά ἐπίτροποι. Τό εἶδος τῆς διακυβερνήσεως ἐξαρτᾶται ἀπό τό ἦθος καί τήν ἱκανότητα αὐτῶν πού στήν πραγματικότητα κυβερνοῦν. Εἶναι ὑπεύθυνοι ἄνθρωποι; Αἰσθάνονται τήν εὐθύνη

τους άπέναντι στον Θεό και στον λαό; Έχουν ως κριτήριά τους τίς έντολές του Θεού και τά πραγματικά συμφέροντα του λαού; Άς σταθοϋμε σ' αυτό τό έρώτημα οί Νεοέλληνες πού δέν έχουμε σημειώσει ιδιαίτερη έπιτυχία στην έπιλογή άρχόντων μετά την δολοφονία του μόνου σωστοϋ κυβερνήτη, του Ίωάννη Καποδίστρια.

Ό Σέρ Ουίλλιαμ Κέϊτςμπυ στον Λόρθο Χάστιγξ: «Είναι κακό, καλέ μου κύριε, νά πεθαίνεις άνέτοιμος κι άνυποψίαστος γι' αυτό». Πολύ φτωχή ή λέξη «κακό» γιά νά εκφράσει την βαρύτητα, την σημασία αυτού του θέματος. Ό Χριστιανός μιά όλόκληρη ζωή έτοιμάζεται γιά νά ζήσει στο φώς της βασιλείας του Θεού. Πολύ χρήσιμη ή μνεία του θανάτου, γιά την «καλήν άπολογία». Ό πανοϋργος έχθρός εργάζεται δραστήρια γιά νά μάς άπογυμνώσει και νά περάσουμε την πύλη του θανάτου χωρίς «ένδυμα γάμου». Συνομιλώντας μέ τον Σέρ Ράτκλιφ ό Χάστιγξ λέει: «Ώ, έφήμερη χάρη του θνητοϋ, πού πιά πολύ σέ κυνηγάμε άπό τή χάρη του Θεού!». Πόσοι δέν άναγνωρίζουμε τό πρόσωπό μας μέσα στον καθρέφτη αυτής της βαρυσήμαντης ρήσεως; Μέ την Άγία Γραφή, μέ τά κείμενα των Πατέρων της Έκκλησίας και τόσων άλλων, άκόμη και μέ τον λόγο κοσμικών ό Θεός μάς φωνάζει «ζητείτε πρώτον την βασιλεία του Θεού...». Προτιμάτε τά αιώνια και ούσιώδη άπό τά φθαρτά και πρόσκαιρα.

Σέ σκηνές της τρίτης πράξεως έχουμε την κορύφωση της ύποκρισίας του Ριχάρδου και «στημένες» εκδηλώσεις λαϊκής έπιδοκίμασίας της ανόδου του στον θρόνο.

Συνομιλώντας μέ την Βασίλισσα Έλισάβετ ή Λαίδη Άννα, παντρεμένη μέ τον Ριχάρδο, άποκαλύπτει: «... οϋτε μιά ώρα στο κρεβάτι του δέ χάρηκα του ύπνου τή χρυσή δροσιά, παρ' ολοένα μέ ξύπναγαν οί φοβεροί του εφιάλτες». Τραγωδία ή ζωή μακριά άπό τον Θεό.

Μιά άξιοπρόσεκτη πολιτική και όχι μόνον ένέργεια του νικητοϋ Έρρίκου Κόμη του Ρίτςμοντ (Βασιλιάς Έρρίκος Ζ' της Άγγλίας) ή χορήγηση άμνηστίας «στους στρατιώτες πού έφυγαν και ύποταγμένοι θέλουν νά έλθουν σέ μάς» και ή έπισφράγιση της ένότητας, ειρήνης μέ τον γάμο του μέ την Έλισάβετ άπόγονο του βασιλικού Οίκου του Γιόρκ: «Κατά τον όρκο πού έχουμε όρκισθει, θά ένώσουμε τό άσπρο ρόδο μέ τό κόκκινο». Ό Ρίτςμοντ κλείνει τό έργο μέ τά άκόλουθα λόγια: «Πάει ό έμφύλιος σπαραγμός, ή ειρήνη ξαναζει: νά ζήσει έδω πολύν καιρό, τό άμήν ό Θεός άς πει».

«ΓΛΥΚΟ ΤΟΥ ΚΟΥΤΑΛΙΟΥ» του Δημήτρη Ποταμίτη.

Οί ειδικοί ισχυρίζονται ότι οί άρχαίοι δραματουργοί δέν έγγραφαν μόνον τά έργα τους, αλλά είχαν και την ευθύνη της διδασκαλίας τους. Έλάμβαναν έπίσης μέρος στην παράσταση ως ύποκριτές. Έξαίρεση σ' αυτό άπετέλεσε ό Σοφοκλής, επειδή δέν είχε δυνατή φωνή. Είναι γνωστό ότι και ό μεγάλος Άγγλος δραματουργός Ουίλλιαμ Σαίξπηρ σκηνοθετοϋσε τά έργα του και έρμήνευε κάποιον

ρόλο. Καί στήν ἐποχή μας ἤθοποιοί, ἐξελίσσονται σέ σκηνοθέτες καί θεατρικούς συγγραφείς. Καί στή χώρα μας δέν εἶναι ἀσύνηθες τό φαινόμενο θεατρικοί συγγραφείς νά σκηνοθετοῦν ἔργα τους (πρόσφατα Καμπανέλλης, Μιχαηλίδης κ.ἄ.). Στό πρόσωπο τοῦ Δημήτρη Ποταμίτη ἔχουμε τή σύμπτωση τεσσάρων ἰδιοτήτων: εἶναι ὁ δημιουργός τοῦ ἔργου «Γλυκό τοῦ Κουταλιοῦ», ὁ σκηνοθέτης τῆς παραστάσεως, ἐρμήνευσε τόν κεντρικό ρόλο τοῦ Φάνη.

Ἡ Ἄννα συνδεόταν ἐρωτικά μέ τόν τρομοκράτη Φάνη, συμμετεῖχε στίς δραστηριότητες του καί εἶχε μπεῖ στό «λούκι» τῶν ναρκωτικῶν. Ὁ Φάνης συνελήφθη καί φυλακίσθηκε. Γιά νά μή συλληφθεῖ κι αὐτή, ἡ Ἄννα δέν τόν ἐπισκέφθηκε στή φυλακή καί βρῆκε τήν εὐκαιρία νά διορθώσει τήν ζωή της. Παντρεύτηκε ἕναν εὖπορο ἄντρα, πολύ μεγαλύτερο της καί σταμάτησε τά ναρκωτικά. Εἶχε κοντά της τήν διανοητικά καθυστερημένη γριά Φυλή, πού ἔφυγε κορίτσι μετά τήν καταστροφή τῆς Σμύρνης καί τήν σφαγή τῶν γονέων της ἀπό τοῦς Τούρκους. Ὁ ἄντρας τῆς Ἄννας πέθανε πρῖν ἀπό τρία χρόνια χωρίς νά τῆς ἀφήσει τίποτε ἀπό τήν περιουσία του. Ἡ Ἄννα ἔπιασε δουλειά γιά νά ζεῖ καί νά συντηρεῖ καί τήν γριά Φυλή. Ἀκούγοντας ραδιόφωνο, ἡ Ἄννα ἀναστατώνεται μέ τήν εἶδηση ὅτι ὁ Φάνης ἀπέδρασε ἀπό τίς φυλακές. Προσπαθεῖ νά ἀσφαλίσει πόρτες καί παράθυρα καί δίνει αὐστηρές ὁδηγίες στή Φυλή νά μήν ἀνοίξει σέ κανέναν. Ἡ Φυλή εὐλαβεῖται τόν Ἅγιο Φανούριο καί τοῦ φτιάχνει πίττα κάθε ἐβδομάδα. Πιστεύει καί περιμένει ὅτι θά ἔλθει ἐκεῖνο τό βράδυ. Θεωρεῖ ὡς Ἅγιο Φανούριο τόν κακοποιό Φάνη, τοῦ ὁποίου τή φωτογραφία ἡ Ἄννα ἔχει κορνιζάρει. Ὁ Φάνης κατορθώνει νά μπεῖ στό σπίτι τῆς Ἄννας, ἐγκαθίσταται σ' αὐτό, στή ζωή της καί στήν καρδιά της. Τήν ἐπαναφέρει στόν «παράδεισο» τῶν ναρκωτικῶν, στόν ὁποῖο εἰσάγει καί τήν Φυλή. Ἐκμεταλλεζόμενος τό ἐρωτικό πάθος τῆς Ἄννας, τήν θρησκοληψία, τήν διανοητική καθυστέρηση καί τήν μανία τῆς Φυλῆς ἐναντίον τῶν Τούρκων, ὁ Φάνης κάνει τίς δύο γυναῖκες ὄργανα τῶν τρομοκρατικῶν του ἐνεργειῶν. Ἀλλά καί ὁ ἴδιος εἶναι ἐνδιάμεσος κρίκος, ἐκτελεστής. Πίσω ἀπό αὐτόν εἶναι ὁ Ἄντρας καί μιὰ ὀργάνωση ἢ ὀργανώσεις κακοποιῶν. Ἡ δραστηριότητά τους: ἐμπρησμοί δασῶν, ληστεία Τράπεζας, διακίνηση ναρκωτικῶν, ἐμπρησμός τοῦ Ἑθνικοῦ Κήπου, ἀπόπειρα δολοφονίας τοῦ πρωθυπουργοῦ. Στό τέλος ἀντί γιά τή Βραζιλία μέ πολλά ἑκατομμύρια, ἔρχεται ὁ θάνατος γιά τήν Ἄννα καί τήν Φυλή. Νεκρός καί ὁ Ἄντρας. Καί ὁ Φάνης στόν κλοιό τῆς ἀστυνομίας ἢ στά νύχια κακοποιῶν.

Τό σύγχρονο αὐτό ἔργο θίγει πλῆθος θεμάτων πού ἀφοροῦν τό ἄτομο, τήν κοινωνία καί τό Ἔθνος μας. Ἐκτός ἀπό αὐτά πού θίγονται στούς διαλόγους (γάμος, ἔρωτας, μητρότητα κ.λπ.) θέτει καίρια θέματα καί ὁ μῦθος τοῦ ἔργου, πού σέ πρῶτο πλάνο εἶναι μιὰ συναρπαστική ἀστυνομική ἱστορία. Ἡ ἀνωριμότητά μας μᾶς παραδίδει εὐκόλα θύματα σέ ἀδίστακτους, κυνικούς καί ἐπιτήδειους δυνάστες καί ἐκμεταλλευτές, πού μᾶς λένε τά «παραμύθια» πού ἐπιθυμοῦμε ν' ἀκοῦμε καί μᾶς ὑπόσχονται παραδείσους ἀνέμελης καί πλούσιας ζωῆς πού ὄνειρευόμαστε.

Ἀναγνωρίζουμε τό πανάρχαιο ἐλάττωμα τῆς Φυλῆς μας, τή διχόνοια, τήν καπηλεία τοῦ πατριωτισμοῦ καί τῆς θρησκευτικότητος, τόν ἔντεχνο ἀποπροσανατολισμό, τόν φανατισμό καί τόν ἀφιονισμό τοῦ λαοῦ. Γιά τά δεινά μας πάντα φταίνει οἱ ἄλλοι. Ὁ λόγος καί ὁ διάλογος ἐκτοπίζονται ἀπό τά σλόγκαν. Μᾶς χαρακτηρίζουν ἀκρισία καί εὐπιστία. Ἡ πνευματική μας ἀπογύμνωσις μᾶς ἐκθέτει, ὡς ἄτομα καί Φυλή, σέ πολύ σοβαροῦς κινδύνους. Ἡ ἀληθινή καί ζωντανή Πίστις ἔχει ἐκφυλισθεῖ σέ θρησκοληψία καί δεισιδαιμονία. Φυλᾶμε τά σύνορα ἐνῶ ἐσωτερικά, πνευματικά μένουμε ἀνοχύρωτοι. Καί οἱ συνέπειες εἶναι πολύ σοβαρές.

«ΤΟ ΕΠΟΣ ΤΟΥ ΔΙΓΕΝΗ ΑΚΡΙΤΑ».

Γενναῖος καί σοφός πρίγκηπας τῆς Συρίας νυμφεύθηκε ὠραία χριστιανή κόρη, ἄφησε τήν πατρίδα του, ἔγινε χριστιανός καί ἐγκαταστάθηκε στήν Καππαδοκία. Καί «ἔτεκαν παῖδα θαυμαστόν, τόν Διγενή Ἀκρίτην». Τόν ἀνέτρεφαν ὅπως ἔπρεπε καί τοῦ ταίριαζε. Γινόταν ὠραῖο καί δυνατό παιδί. Πολύ νωρίς φάνηκε ὅτι ἦταν κάτι τό ἐξαιρετικό, ἀφοῦ ἵππευε καί χειριζόταν κοντάρι καί ρόπαλο, κυνηγοῦσε «λαγούδια καί περδίκια». Δωδεκαετής ἀξίωσε ἀπό τόν πατέρα του νά κυνηγᾷ «λέοντας καί ἄρκτους καί ἄλλα δεινά θηρία». Σέ κυνήγι μέ τόν πατέρα του καί τόν θεῖο του Κωνσταντῖνο ἔπνιξε ἀρκούδα μέ τά χέρια του. Μεγαλώνοντας ἔμαθε γιά τούς φοβερούς καί διάσημους λόγῳ τῶν ἀνδραγαθιῶν τούς ληστές Ἀπελάτες. Ἐφθασε στά λημέρια τους καί σέ μάχη μαζί τους μόνος τους κατανίκησε.

Τήν κόρη πού ἀγάπησε, ἀφοῦ ἐξασφάλισε τήν συγκατάθεσή της, τήν ἀπήγαγε, μόνος ἐνίκησε τόν στρατόν πού τούς καταδίωξε καί κέρδισε μέ τήν ἀνδρεία του τήν εὐχή τοῦ Στρατηγοῦ πατέρα της. Μπροστά στήν ἐκπληκτική γυναῖκα του σκότωσε λιοντάρι καί τρομερό δράκοντα, ἀναμετρήθηκε νικηφόρα μέ τούς Ἀπελάτες καί ὑπέταξε τήν ἀνδρείαν σύμμαχό τους Μαξιμοῦ. «Καί ἀφῶν τόν ἐφοβήθηκεν ἡ οἰκουμένη ὅλη, καί ἀμιράδας ὑπέταξεν πολλούς καί Ἀραβίτας καί ἀρχιληστάς ἐφόνευσεν καί ὅλους τους ἀπελάτας» ἐγκαταστάθηκε κοντά στόν Ἐφράτη ποταμό.

Ἀλλά γιά ὅλους τούς ἀνθρώπους ἔρχεται ἡ ὥρα τοῦ θανάτου. Ἀπό τήν ἐπιθανάτια κλίνη ὁ Διγενής δίνει τήν σοφή συμβουλή: «Ἔχετε πάντοτε εἰς τόν νοῦν μελέτη τοῦ θανάτου». Βλέποντας νά πλησιάζει τό τέλος του, ἡ γυναῖκα του μέ δάκρυα παρακαλεῖ τόν Θεό νά τήν πάρει πρώτη. Λιποθυμῶντας πέφτει στόν ψυχορραγοῦντα Διγενή «καί γαληνά ἀμφοτέροι εἰς μίαν τελευτῶσιν».

ΝΙΚΟΣ ΤΣΙΡΩΝΗΣ

28 Μαρτίου 2023